

VERBREED GEMEENTELIJK RIOLERINGSPLAN 2015–2019

Strategienotitie

COLOFON

Documenttitel : Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2015 - 2019
Strategienotitie

Verkorte documenttitel : Strategie vGRP 2015 - 2019

Status : Definitief rapport

Datum : 5 mei 2014

Projectnaam : vGRP Schouwen-Duiveland

Projectnummer : BC6970

Opdrachtgever : Gemeente Schouwen-Duiveland

Referentie : BC6970/R004/426110/Goes

Auteurs : ing. M.H. Zandee - Royal HaskoningDHV

Collegiale toets : ir. A.J. 't Jong - Royal HaskoningDHV

Vrijgegeven door : ir. A.J. 't Jong - Royal HaskoningDHV

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Proces	5
2. Conclusies evaluatie	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Personele middelen.....	8
2.3 Aanbevelingen	8
3. Strategie en thema's	9
3.1 Strategische visie Schouwen-Duiveland 2011–2040	9
3.2 Thema's	9
3.3 Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden	10
4. Van inspanning naar prestatie	11
4.1 Huidig beleid	11
4.2 Strategiekeuze gemeente	12
4.3 Voorstel strategie	14
5. Taakafbakening tussen gemeente en particulier	16
5.1 Huidig beleid	16
5.2 Strategiekeuze	16
5.3 Voorstel Strategie	18
6. Meten aan de riolering	19
6.1 Huidig beleid	19
6.2 Strategiekeuze	19
6.3 Voorstel strategie	20
7. Wateroverlast door klimaatverandering	21
7.1 Huidig beleid	21
7.2 Strategiekeuze gemeente	21
7.3 Voorstel strategie	22
8. Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem Westerschouwen	23
8.1 Stand van zaken	23
8.2 Strategiekeuze gemeente	25
8.3 Voorstel strategie	26
9. Binnenstad Zierikzee	27
9.1 Huidig beleid	27
9.2 Strategiekeuze	28
9.3 Voorstel strategie	29

10. Waterkwaliteit	30
10.1 Huidig beleid	30
10.2 Strategiekeuze.....	30
10.3 Voorstel strategie	30
11. Financiën	31
11.1 Huidig beleid	31
11.2 Strategiekeuze.....	31
11.3 Voorstel strategie	31
12. Communicatie	33
12.1 Huidig beleid	33
12.2 Strategiekeuze.....	33
12.3 Voorstel strategie	35

**Bijlage 1: Conceptvisie Assetmanagement en stedelijk waterbeheer (STOWA/
Stichting RIONED) .**

Bijlage 2: Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden

De bijlagen zijn een apart document

Riolering is een belangrijke voorziening voor het beschermen van de volksgezondheid en het handhaven van een goede leefomgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de riolering. Het gemeentelijke rioleringsbeleid om invulling te geven aan deze zorgplicht, wordt vastgelegd in een gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Het GRP is een verplicht plan die voortkomt uit de Wet milieubeheer.

De planperiode van het vigerende GRP loopt in 2014 af. De voorliggende rapportage gaat in op de strategie van het nieuwe vGRP 2015–2019. De strategie is gebaseerd op de uitgevoerde tussentijdse evaluatie van het vigerende GRP 2010–2014. In hoofdlijnen wordt de strategie geschetst en de keuzes die gemaakt kunnen worden. Waar mogelijk vindt direct een financiële doorvertaling plaats om ook de financiële consequenties voor de komende planperiode in beeld te brengen.

Deze rapportage wordt uiteindelijk geïntegreerd in het definitieve vGRP 2015–2019.

1.1 PROCES

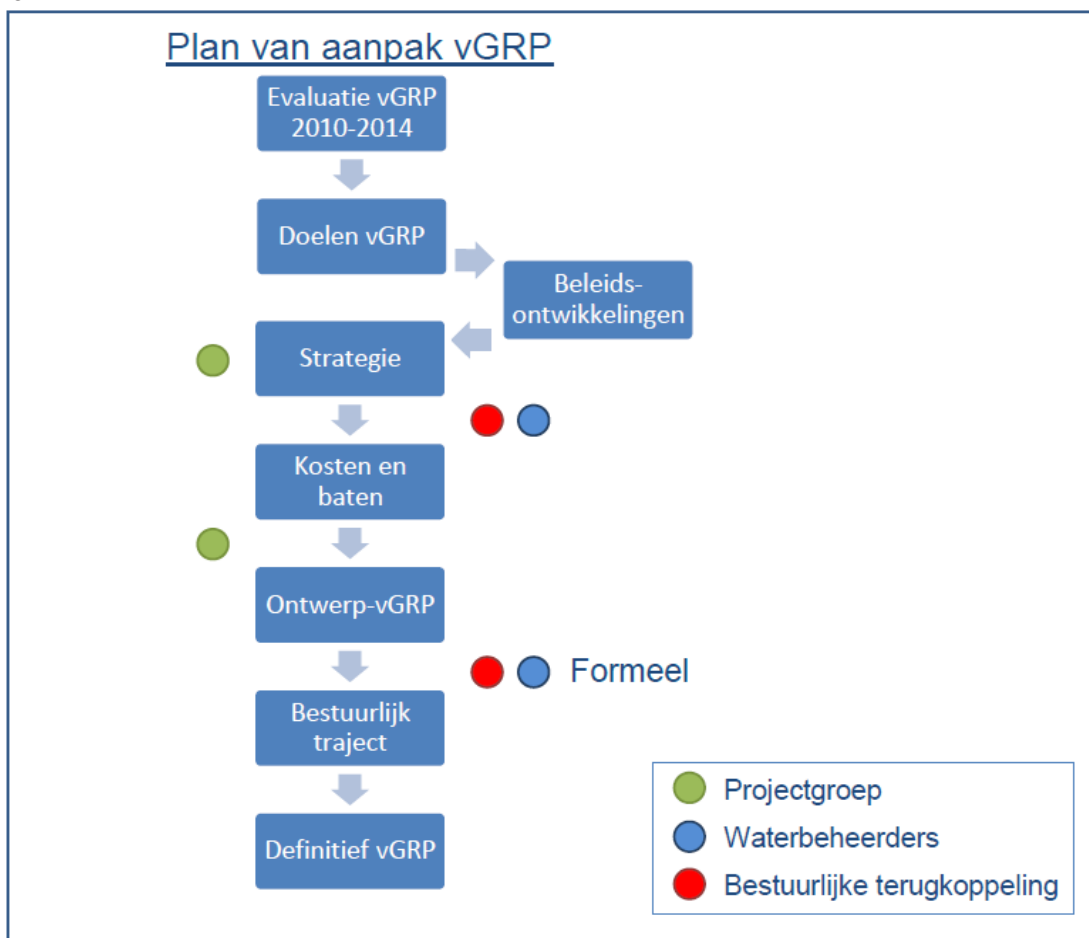
In figuur 1.1 is het plan van aanpak voor het nieuwe vGRP 2015 – 2019 weergegeven. Hierin is de plaats van de strategie in het proces van het opstellen van het nieuwe vGRP weergegeven.

In het proces om te komen tot het nieuwe vGRP 2015 – 2019 is een evaluatie uitgevoerd van het vigerende GRP. Het is belangrijk om te leren van het verleden. De resultaten van de evaluatie zijn weergegeven in de afzonderlijke rapportage “Tussentijdse evaluatie 2012, verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2010 – 2014” van 3 juli 2013. Deze resultaten zijn een belangrijke input geweest bij het opstellen van de voorliggende strategie.

De strategie is tot stand gekomen in nauw overleg met alle betrokken gemeentelijke afdelingen. De inhoud van deze strategie dient nog te worden afgestemd met de waterbeheerders.

Figuur 1.1

LEESWIJZER

In dit rapport wordt, na het beschrijven van de conclusie van de uitgevoerde tussentijdse evaluatie, vanaf hoofdstuk 3 per speerpunt in hoofdlijnen de strategie geschetst en de keuzes die gemaakt kunnen worden.

De conclusies van de tussentijdse evaluatie van het GRP 2010-2014 zijn een belangrijk handvat om richting te geven aan de strategie van het nieuwe GRP. In dit hoofdstuk worden deze conclusies weergegeven. De tussentijdse evaluatie is uitgevoerd over de jaren 2010 tot en met 2012 en is uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2013. Aangezien de uitgevoerde evaluatie slechts een jaar geleden heeft plaatsgevonden, ten tijde van het schrijven van dit rapport is besloten geen nieuwe uitgebreide evaluatie uit te voeren. Er is in het afgelopen jaar niets wezenlijks veranderd, waardoor de conclusies nog steeds van kracht zijn.

2.1 ALGEMEEN

Alle genoemde plannen in het vGRP 2010 – 2014 zijn in uitvoering. Een deel van de plannen is afgerond. De gemeente is in deze periode van het vGRP vooral bezig een inhaalslag te maken, door de werkelijke toestand van de (riolerings-)objecten in beeld te brengen. Dit gebeurt door objecten in te meten en door het uitvoeren van inspecties. Op basis van de werkelijke toestand wordt beter inzicht vergaard in het werkelijk functioneren van de systemen en kan bepaald worden wanneer een object nog gerepareerd kan worden of dat volledige vervanging de beste optie is.

Diverse procedures zijn tegen het licht gehouden en verbeterd. Deze functioneren nu goed. Aandachtspunt blijft het toezicht bij het werkelijk aansluiten van nieuwe panden op de gescheiden riolering (afvalwater en hemelwater wordt gescheiden aangeboden). Dit toezicht is onvoldoende, waardoor de kans op foutieve aansluitingen blijft bestaan.

De uitvoering van verbeteringsmaatregelen loopt achter op de planning. Dit wordt veroorzaakt door onvoorziene ontwikkelingen (binnenstad Zierikzee) die invloed hebben op de planning en nog onvoldoende inzicht in de meest effectieve maatregelen voor het terugdringen van rioolvreemd water (OAS Westerschouwen). De vervanging van pers- en drukleidingen, vervanging van drukrioleringspompen en de pompputten van de drukriolering loopt achter op de planning in het vGRP. De vervanging van de gemalen loopt juist weer voor op de planning in het vGRP. Het uitgangspunt van de planning in het vGRP is de theoretisch te verwachten levensduur van de objecten. In de praktijk wordt alleen tot vervanging overgegaan van een object als deze aan zijn werkelijke technische levensduur zit. Dit resulteert erin, dat vervangingsinvesteringen naar voren of juist naar achteren worden geschoven ten opzichte van de raming in het vGRP. Met de kennis die nu wordt opgedaan, zal in de toekomst een betere planning mogelijk zijn.

Verder valt op dat er een verschuiving aan het plaatsvinden is van volledige vervanging naar renovatie (relining) of zelfs kleinschalige reparaties van de riolering. De uitvoering van meer reparaties is terug te zien in de verschuiving van de investeringskosten naar exploitatiekosten.

Het streven om gemiddeld 1% verhard oppervlak per jaar af te koppelen wordt niet gehaald. Oorzaak is veelal dat het niet doelmatig is gebleken af te koppelen in de potentiële afkoppelgebieden, omdat geen andere werken worden uitgevoerd waarop meegelift kan worden.

De samenwerking met andere gemeenten verloopt goed. De samenwerking met het waterschap is wisselend. Op beleidsniveau zijn er geen problemen met de samenwerking. Op het niveau van beheer en onderhoud kan de samenwerking nog wat worden verbeterd, vooral op het moment als de gemeente het waterschap benadert met een geconstateerd knelpunt in het watersysteem, dat niet (h)erkend wordt door de beheerder van het waterschap. Dit kan worden opgelost door periodiek overleg.

2.2 PERSONELE MIDDELEN

Door het inzetten van een andere wijze van werken (LEAN-traject en prestatiecontracten), wordt beoogd met de beschikbare formatie alle benodigde gemeentelijke watertaken uit te voeren in de planperiode. De gemeente wil graag ontzorgd worden. In het kader hiervan is de aanbestedingsprocedure van werken aangepast. De gemeente kan werken door middel van minicompetities gunnen aan een aantal aannemers waarmee een raamcontract is afgesloten. Bij de voorbereiding wordt meer gebruik gemaakt van de expertise van de aannemer. Ook is de periode van inspraakmogelijkheid door de burger beter afgebakend dan voorheen, wat ten goede komt aan de doorlooptijd. Dit alles zorgt ervoor dat de totale doorlooptijd van voorbereiding tot realisatie van werken beduidend korter worden. Tot op heden zijn er positieve ervaringen met deze nieuwe werkwijze. De komende periode wordt gemonitord of de nieuwe werkwijze nog bijsturing behoeft.

2.3 AANBEVELINGEN

Op basis van de uitgevoerde tussentijdse evaluatie van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2010 – 2014 is het volgende aanbevolen:

- Het voortzetten van de in uitvoering genomen plannen.
- De samenwerking met het waterschap verbeteren op het niveau van de beheerders, door gezamenlijk met de beleidsmedewerkers en beheerders van zowel de gemeente als het waterschap een knelpuntenkaart op te stellen op basis van de praktijk ervaringen en waarnemingen. Geadviseerd wordt om in het volgende vGRP hiervoor budget te reserveren.
- De gemeente is met een omslag bezig van een inspanningsverplichting naar een prestatieverplichting. Geadviseerd wordt de landelijke ontwikkelingen op dit vlak te volgen en in het komende op te stellen vGRP hier meer aandacht aan te besteden en te bezien waar het beleid aangepast moet worden.
- Met het opstellen van het nieuwe vGRP voor 2015 opnieuw de rioolheffing vaststellen. Het is niet zinvol dit tussentijds te doen, omdat in 2014 meer inzicht zal zijn in de werkelijke toestand van de voorzieningen, zodat een reële vervangingsplanning met bijbehoren budget kan worden opgesteld. De verwachting is, dat het budget dat nu over is, de komende jaren alsnog nodig is, omdat de komende 20 jaar een piek in de rioolvervangingen wordt verwacht. Uitstel van vervanging leidt niet tot afstel van de vervanging. Het overschot aan budget kan zolang worden geparkeerd in de voorziening. Verder komt in de loop van 2013 meer inzicht in de maatregelen die uitgevoerd moeten worden in het kader van de OAS Westerschouwen, zodat dan een betere raming kan worden gemaakt van de benodigde investeringskosten:
 - Voor de periode 2013 – 2014 het budget van de vervangingsinvesteringen vrijverval riolering handhaven. Op basis van de planning is bepaald dat dit budget benodigd is;
 - Het budget voor de overige investeringen zullen naar verwachting in de periode 2013 – 2014 niet of deels worden besteed. Geadviseerd wordt het overblijvende budget te parkeren in de voorziening, zodat dit geld in de volgende planperiode kan worden aangewend, omdat naar verwachting de vervanging dan plaats zal vinden.
 - De wijze van afschrijving van vervangingsinvesteringen heroverwegen. Ook investeringen voor verbetering van de riolering vallen fiscaal-juridisch onder de term vervangingsinvesteringen, zolang het aantal aansluitingen niet stijgt. Ook de toewijzing van de renteopbrengsten zijn andere keuzes te maken.
 - In de loop van 2013 starten met het opstellen van een vervangingsplanning voor de lange termijn, waarbij de resultaten van de inspecties wordt meegenomen. Binnen de gemeente blijkt uit inspecties dat er gebieden kunnen worden aangewezen waar de riolering van slechtere kwaliteit is dan in andere delen. Geadviseerd wordt per gebied de te verwachten restlevensduur te bepalen op basis van de huidige inzichten in de kwaliteit van de riolering. Op basis van deze herziene vervangingsplanning kan dan ook de wijze van afschrijving en financiering worden aangepast.

3.1 STRATEGISCHE VISIE SCHOUWEN-DUIVELAND 2011-2040

In november 2011 is de "Visie Schouwen-Duiveland 2011-2040, Tij van de toekomst" vastgesteld met het volgende uitgangspunt:

In 2040 kent vakantie-eiland Schouwen-Duiveland een toonaangevende water economie die de duurzame verbinding vormt tussen wonen, werken, zorgen en genieten.

In de visie is opgenomen dat waterveiligheid een belangrijk onderwerp blijft. Klimaatveranderingen, zeespiegelstijgingen en perioden met intensieve neerslag verdienen dan ook de aandacht. Dit biedt ook kansen voor de water economie welke weer is weer verweven met duurzaamheid.

Ergo:

Een duurzame water economie vraagt om een duurzaam, ecologisch verantwoord, watersysteem waarbij een juist functionerend afvalwatersysteem een essentiële schakel is.

"Leefbare kernen met betrokken bewoners" als uitgangspunt van de visie wordt vertaald in een actief burgerschap. Een voorwaarde is dat bewoners bewust worden van de noodzaak van een goed functionerend rioolstelsel.

Figuur 3.1: Beeld uit de nota "Visie Schouwen-Duiveland 2011-2040" (bron: gemeente)

Ook de andere thema's die in deze strategienotitie worden behandeld zijn gekozen om naar een juist functionerend rioolstelsel te komen, zodat het een onderdeel wordt van de duurzame water economie.

3.2 THEMA'S

De gemeente stelt zich de volgende doelen met betrekking tot de gemeentelijke watertaken:

- A. Het doelmatig inzamelen van het stedelijk afvalwater.
- B. Het doelmatig transporteren van het stedelijk afvalwater.
- C. Het doelmatig inzamelen van regenwater (daar waar de perceeleigenaar redelijkerwijs niet in staat is dit zelf te doen).

- D. Het doelmatig verwerken van het ingezamelde regenwater.
- E. Voorkomen dat het grondwater de bestemming van een gebied structureel belemmert.

Deze strategienotitie bevat een aantal relevante thema's, binnen de hiervoor genoemde doelen, waar de gemeente de komende planperiode zich op wil focussen. Binnen deze thema's is het mogelijk keuzes te maken (ambitieniveau). De thema's met de bijbehorende keuzevrijheden zijn hierna beschreven. De thema's zijn achtereenvolgens:

1. tan inspanning naar prestatie
2. taakafbakening tussen gemeente en particulier
3. meten aan de riolering
4. wateroverlast door klimaatverandering
5. optimalisatiestudie Afvalwatersysteem Westerschouwen
6. binnenstad Zierikzee
7. waterkwaliteit
8. financiën
9. communicatie

In de hoofdstukken 4 tot en met 12 worden de thema's één voor één toegelicht.

3.3 DOELEN, FUNCTIONELE EISEN, MAATSTAVEN EN MEETMETHODEN

De voorgestelde strategie die in de volgende hoofdstukken is beschreven zijn verwerkt in de een tabel met de Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFeMaMe). In bijlage 2 is deze tabel opgenomen.

Per doel (zie paragraaf 3.2) zijn er functionele eisen gesteld en waaraan deze eisen getoetst moeten worden (maatstaven) en de wijze van toetsing (meetmethode). Aan de hand van deze DoFeMaMe wordt getoetst in hoeverre de huidige riolering voldoet aan de gewenste situatie.

4.1 HUIDIG BELEID

Het huidige beleid van de gemeente ten aanzien van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater is vooral preventief gericht, door van te voren de benodigde inspanningen vast te stellen voor de komende jaren. Voorbeelden hiervan zijn:

- Eenmaal per acht jaar de riolering inspecteren met video-inspectie.
- Eenmaal per jaar en op een aantal specifieke locaties tweemaal per jaar de kolken reinigen.
- Reguliere controle van de hoofdgemalen vindt eenmaal per week plaats.

Op een aantal zaken vindt er een voorzichtige omslag plaats naar meer prestatiegericht in plaats van inspanningsgericht. Een voorbeeld hiervan is om niet zomaar weer alle riolering te gaan inspecteren, als er weer acht jaar is verstreken. Riolering die acht jaar geleden nog in perfecte kwalitatieve staat bevond, zal nu waarschijnlijk nog in voldoende kwalitatieve staat bevinden. Het nu opnieuw inspecteren zal weinig meer inzicht opleveren. Daarentegen kan een extra inspectie van een slechtere rioolleiding die op een "gevoelige plaats" ligt risico op onverwachte instortingen verkleinen.

Een ander voorbeeld is het werkelijk functioneren van het rioolstelsel in beeld te brengen met monitoring van de riolering en de benodigde maatregelen te baseren op dit werkelijk functioneren in plaats van theoretische berekeningen (OAS Westerschouwen).

Ten aanzien van het beheer van de riolering heeft de gemeente de volgende beleidspunten:

- Inzicht in de structuur van het stelsel is een belangrijke voorwaarde voor het rationeel beheer van een rioolstelsel. Hiervoor staat de gemeente Schouwen-Duiveland een automatisch beheerpakket ter beschikking. In de planperiode wordt de beheerdata verder geactualiseerd.
- De gemeente beschikt over een reinigings- en inspectieplan voor de riolering. In dit plan is opgenomen, dat eenmaal per 8 jaar de riolering geïnspecteerd wordt.
- Elk jaar vindt er een inspectie plaats van de elektromechanische installaties van alle rioolgemalen en pompunits. Tevens wordt daarbij de bouwkundige staat van de gemalen bekeken. Voor de hoofdgemalen en secundaire gemalen is een onderhoudscontract afgesloten. De pompunits worden door de eigen dienst gecontroleerd. De buitendienst voert daarnaast reguliere controles uit volgens de volgende frequentie:
 - Hoofdgemalen 1x per week.
 - Secundaire gemalen: 1x per 6 maanden.
 - Minigemalen (drukriolering) 1x per jaar.De inspectie van de minigemalen (drukriolering) wordt uitbesteed;
- Voor de controle van de drukriolering is een reinigingsprogramma opgesteld. Eenmaal per jaar worden de drukrioleringspompen gecontroleerd en gereinigd. De drukleidingen worden eenmaal per acht jaar gereinigd. Verschillende drukleidingen zijn nog nooit gereinigd. Voor deze drukleidingen wordt ten behoeve van de reiniging een foam pig installatie aangebracht. De controle en reiniging van de drukriolering wordt uitbesteed aan derden.
- De gemeente Schouwen-Duiveland heeft samen met de andere Zeeuwse gemeenten, het waterschap Scheldestromen en de provincie een samenwerkingsovereenkomst in de afvalwaterketen. De samenwerkingsovereenkomst heeft tot doel de dienstverlening aan burgers en bedrijven blijvend te garanderen met een doelmatige en duurzame werking van de afvalwaterketen. Financieel is het doel

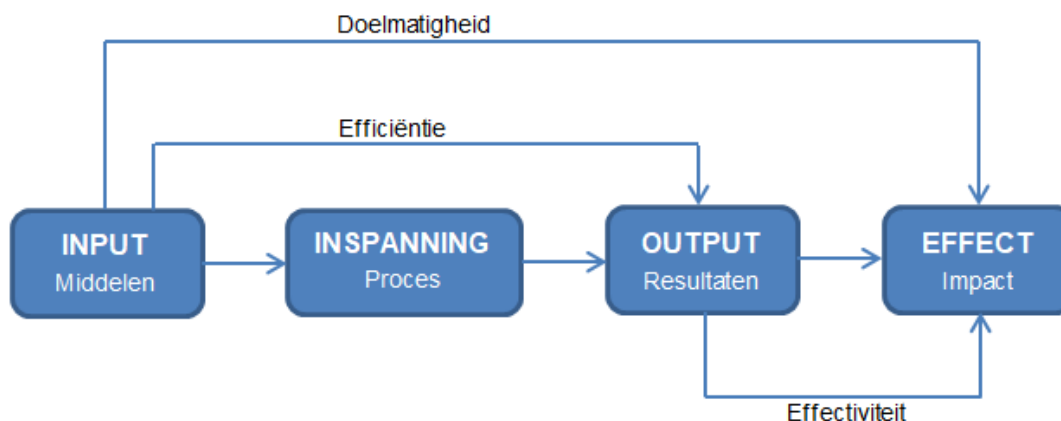
om in Zeeland een structurele besparing te realiseren van € 8 miljoen. In 2013 zijn vier themagroepen opgericht. Deze themagroepen hebben weer speerpunten gedefinieerd. In onderstaande tabel staat per themagroep de speerpunten voor 2014 weergegeven.

Themagroep	Speerpunten 2014
Nieuwe vraagstukken	<ul style="list-style-type: none"> • Volgen ontwikkelingen en organiseren van reactie SAZ hierop. • Klimaatverandering. • Emissie schadelijke en 'nieuwe' stoffen. • Grondstoffen en energie.
Planvorming en programmering	<ul style="list-style-type: none"> • Vertalen onderzoeksresultaten naar beleidsuitgangspunten. • Bestaande beleidsuitgangspunten toetsen aan nieuwe ontwikkelingen. • Monitoring begrote en gerealiseerde kostenontwikkeling en -besparing (periode 2010-2020).
Metten en monitoren	<ul style="list-style-type: none"> • Volgen van ontwikkelingen elders in het land. • Als vraagbaak dienen binnen de SAZ. • Kennis en ervaring op doen door uitvoering van één pilot voor kwantiteit en één pilot voor kwaliteit. • Kennis en ervaring delen binnen de SAZ. • Verzorgen van de uitvoering van meet en monitoringsprojecten en presenteren resultaten.
Operationeel beheer	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwisselen operationele kennis en ervaring. • Operationele taken die zich lenen voor samenwerking.

4.2 STRATEGIEKEUZE GEMEENTE

Eén van de belangrijke speerpunten in de landelijke rioleringszorg voor de komende jaren wordt Assetmanagement. Door de Stichting RIONED en STOWA is een conceptvisie "Assetmanagement en stedelijk waterbeheer" opgesteld. De conceptvisie is bijgevoegd bij deze rapportage (bijlage 1). Stedelijk waterbeheer kan efficiënter en effectiever door de strategie ook te baseren op risico's voor bewoners en bedrijven. Dit vergt een focus op het systeem en niet op het object. De asset is dan ook het systeem.

De andere essentiële verandering is de omslag naar een prestatiegerichte organisatie, die niet langer de inspanning (hoeveel km riool aangelegd, gereinigd, geïnspecteerd, et cetera), maar de aan de burger, bedrijven en andere overheden geleverde service centraal stelt. Dit maakt het mogelijk dat de bestuurders de geleverde service kunnen afwegen tegen de benodigde input (vooral financieel) en daarmee een echte doelmatigheidsafweging kunnen maken.

Figuur 4.1: definitie doelmatigheid

Het leveren van een serviceniveau aan burgers, bedrijven en andere overheden past ook in de veranderende wijze van inspraak, beleid, besluitvorming en betrokkenheid van burgers en de gemeenteraad (meer burgerparticipatie). Tevens sluit dit aan op de organisatievisie van de gemeente "van buiten naar binnen denken."

Bij de invulling van de rioleringszorg spelen de volgende vragen een rol:

- **Waarom?**
De waarom vraag is de centrale vraag in het vGRP, waarin een verantwoording van de middelen en het te leveren serviceniveau wordt gegeven. Essentieel daarbij is de afbakening van de taakopvatting.
- **Wat?**
De systeembeschrijving geeft duidelijk aan wat er wordt beheerd. De systeembeschrijving is te vinden in het BRP (riolering), het BZP (de RWZI en transportsysteem), het waterplan (oppervlaktewatersysteem) en grondwaterplan (soms onderdeel waterplan of BRP).
- **Hoe?**
De wijze waarop in concrete zin invulling wordt gegeven aan de zorgplichten kan worden vastgelegd in een ontwerp- of beheerfilosofie, waarin bijvoorbeeld de ontwerpgrondslagen worden opgenomen, maar ook wordt aangegeven hoe bij rioolvervangingsdesgewenst bijvoorbeeld het afkoppelen dient te worden meegenomen.
- **Wie/wanneer/hoe vaak?**
De operationele planning en aansturing van de uitvoerders van de rioleringszorg wordt opgenomen in operationele plannen, waarin bijvoorbeeld het gemalenbeheer, kolkenbeheer en de inspecties worden opgenomen.

Het vGRP wordt in deze filosofie een communicatiemiddel dat dient ter:

- verantwoording naar bestuur (naar burger/bedrijven/andere overheden);
- verantwoording van de benodigde middelen;
- duiding te leveren serviceniveau.

Het te leveren serviceniveau wordt daarbij gedefinieerd met behulp van de Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden.

De hiervoor genoemde wijze voor invulling van de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater is nog vrij nieuw en in 2013 zijn pilots uitgevoerd bij diverse gemeenten in opdracht van STOWA en RIONED om ervaringen op te doen en deze te delen. Voor de gemeente Schouwen-Duiveland zijn de volgende keuzes mogelijk ten aanzien van deze nieuwe ontwikkeling:

- Het nieuwe vGRP inrichten op basis van een te leveren serviceniveau.
- In de komende planperiode onderzoeken hoe de zorgplichten op een te leveren serviceniveau ingevuld kunnen worden.
- In planperiode enkele taken invullen op basis op een te leveren serviceniveau en onderzoeken hoe de overige zorgplichten in het vGRP vanaf 2020 kunnen worden ingevuld op basis van een te leveren service niveau.
- Het huidige beleid op basis van inspanningsplicht voortzetten.

1. Het nieuwe vGRP inrichten op basis van een te leveren serviceniveau

Deze optie zal veel tijd vergen en discussie, omdat er nog weinig ervaring mee is binnen de gemeente, maar ook niet bij andere gemeenten in Nederland. Ten eerste om goed vast te leggen wat het serviceniveau is en ten tweede om deze nieuwe werkwijze in te bedden in de organisatie. Als voor deze optie wordt gekozen is het niet reëel om te verwachten eind van 2014 een nieuw vGRP te kunnen vaststellen.

Aan de andere zijde kan het juist een uitdaging zijn, om bij een van de eerste gemeenten in Nederland de gemeentelijke zorgplichten op een prestatiegerichte wijze in te vullen. Ook kan bij deze optie de ambtelijke organisatie de mogelijke vraag voor zijn of er besparingen mogelijk zijn op de zorgplichten. In deze optie wordt dus het bestuur actief betrokken bij het proces om te bepalen wat de burger/bedrijven (gemeentelijk bestuur) de gemeentelijke zorgplichten waard vinden (financieel) en welk serviceniveau daar dan bij hoort.

2. In planperiode enkele taken invullen op basis op een te leveren serviceniveau en onderzoeken hoe de overige zorgplichten in het vGRP vanaf 2020 kunnen worden ingevuld op basis van een te leveren service niveau

Deze optie is minder ambitieus dan optie 1. Door de gemeente worden een aantal taken uit de zorgplichten gekozen, die eenvoudig om te zetten zijn van een inspannings- naar een prestatiegerichte invulling. Voor de overige taken uit de zorgplichten wordt in de komende vijf jaar onderzocht hoe deze op basis van een te leveren serviceniveau geïmplementeerd kunnen worden in de organisatie.

3. In planperiode onderzoeken hoe de zorgplichten op een te leveren serviceniveau ingevuld kunnen worden

Dit is de minder ambitieuze optie dan de optie 1 en 2. De gemeente onderzoekt in de komende vijf jaar op welke wijze ze de zorgplichten op een te leveren serviceniveau kunnen implementeren in de organisatie. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan het uitvoeren van diverse pilots om ervaring op te doen en contact met andere gemeenten te zoeken om kennis uit te wisselen. Tevens kan de tijd benut worden om het huidige serviceniveau vast te stellen, door een meldingsysteem op te zetten waarmee dit ook goed is vast te leggen en waarmee een goede analyse kan worden uitgevoerd.

4. Het huidige beleid op basis van inspanningsplicht voortzetten

De huidige invulling van de zorgplichten op basis van inspanning wordt voortgezet en er wordt geen onderzoek verricht om de zorgplichten te gaan invullen op basis van prestatie.

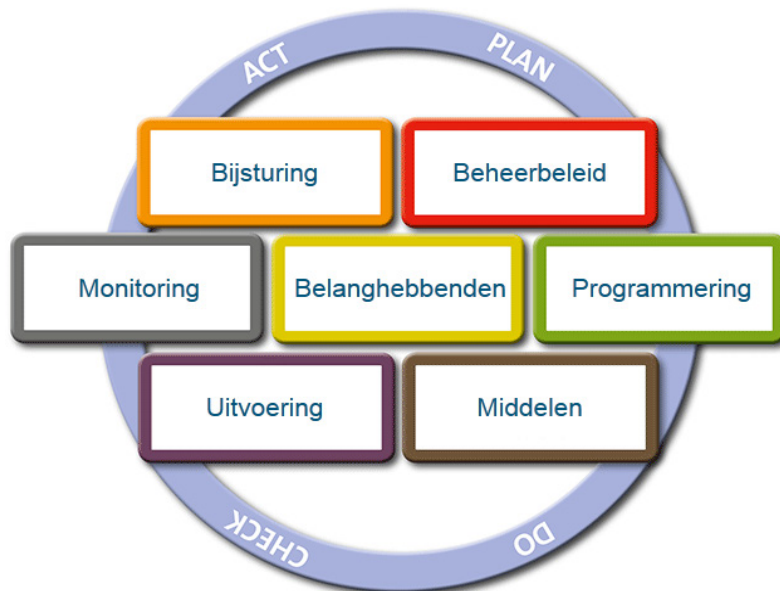
4.3 VOORSTEL STRATEGIE

Gekozen wordt om in de planperiode 2015 – 2019 te onderzoeken hoe de zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater op basis van prestatie ingevuld kunnen worden en met pilots ervaringen op te doen (optie 3). Hierbij worden de ontwikkelingen via de landelijke organisaties van het STOWA en Stichting RIONED gevolgd. Het uiteindelijke doel is om bij het opstellen van het nieuwe vGRP 2020–2025 een gefundeerde keuze te kunnen maken over de invulling van de zorgplicht op basis van een te leveren serviceniveau, zodat het vGRP gaat aansluiten op de Strategische visie van de gemeente.

Om het vGRP als communicatiemiddel te laten dienen naar bestuur en burgers, dient er in het vGRP geen uitgebreide technische uitgangspunten te worden beschreven. Leken hebben hier onvoldoende kennis van de specifieke technische aspecten en kunnen hierover moeilijk een mening vormen wat dit betekent in de zin van risico's en daarmee samenhangende kosten. Hierdoor haken deze mensen af. Voorgesteld wordt om de technische uitgangspunten op te nemen in een Ontwerp- en beheerfilosofie document, die wordt opgesteld in de komende planperiode. De kaders voor het ontwerp en beheer worden vastgesteld in het vGRP en binnen deze kaders hebben de ambtenaren de vrijheid om het ontwerp en beheer van de riolering volgens de best technische mogelijkheden in te vullen, wat wordt vastgelegd in het ontwerp- en beheerfilosofie document.

Een voorbeeld van hoe het beheer kan worden ingevuld is de "Plan-do-check-act" methode:

- Plan: Operationele planning met onderbouwing benodigde middelen, ontwerp- en beheerfilosofie.
- Do: Uitvoeren van de acties uit de plannen.
- Check: Controleren of de uitgevoerde acties ook het gewenste effect hebben.
- Act: Indien benodigd de plannen en acties bijstellen als niet het gewenste effect wordt bereikt/ serviceniveau wordt behaald.

Figuur 4.2: De 7 bouwstenen van professioneel beheer (www.de7bouwstenen.nl)

Taakafbakening tussen gemeente en particulier

5

5.1 HUIDIG BELEID

De gemeente beschikt over de volgende beleidsnota's en verordeningen waarin de taakafbakening tussen gemeente en particulier vastgelegd zijn:

- gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP 2010–2014)
- aansluitverordening riolering
- verordening afvoer hemelwater en grondwater

Wettelijke zorgplichten

In de Waterwet ligt vast, dat de gemeente de zorgplicht heeft voor:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater.
- Het inzamelen en transporteren van overtollig hemelwater.
- Het voorkomen dat het grondwater de bestemming van een gebied structureel belemmert.

In het vGRP ligt vast hoe de gemeente de bovengenoemde zorgplichten invult.

Aansluitverordening riolering

De eigenaar van het pand dient binnen de bouwde kom het afvalwater en overtollig hemelwater middels een eigen (huis)aansluitleiding aan te bieden aan de gemeente. Via het openbare riool zamelt de gemeente het afvalwater en overtollig hemelwater in en voert het af naar zuivering en bij overbelasting van het systeem bij hevige neerslag ook deels naar het oppervlaktewater. De eigenaar is eigendom van de (huis)aansluitleiding tot aan het openbaar riool, ook al ligt deze (huis)aansluitleiding niet meer op het eigen perceel.

In het buitengebied dient de eigenaar van een pand het afvalwater (geen hemelwater) aan te bieden op de pompput van het drukrioleringssysteem. Daar waar het niet doelmatig is om een drukrioleringssysteem aan te leggen, dient de eigenaar zelf voor verwerking van het afvalwater te zorgen.

Verordening afvoer hemelwater en grondwater

Het standpunt van de gemeente Schouwen-Duiveland is, dat de afvoer van hemel- en grondwater van een (particulier) perceel niet mag plaatsvinden naar de vuilwater- of gemengde riolering, tenzij de perceeleigenaar daar geen andere mogelijkheid voor heeft. In de praktijk blijkt dat de gemeente dit juridisch niet kan afdwingen. Hierdoor zijn er veel ongewenste hemel- en grondwaterlozingen op de vuilwater- en gemengde riolering. Door de gemeente is in 2013 de Verordening afvoer hemelwater en grondwater vastgesteld. De gemeente kan nu specifieke gebieden aanwijzen waar voorzieningen zijn of gaan komen speciaal voor alleen hemelwater en grondwater. Voor deze gebieden kan de gemeente afdwingen dat de eigenaren hun hemel- en grondwater lozingen aansluiten op de voorzieningen die daarvoor bedoeld zijn.

5.2 STRATEGIEKEUZE

De gemeente ondervindt momenteel onduidelijkheid over hoe omgegaan moet worden met:

- klachten en meldingen van grondwateroverlast op locaties die niet logisch zijn, zoals de hoger gelegen delen van een kern;

- afvoerproblemen met perceelaansluitingen waarop meer dan één perceel is aangesloten die niet in eigendom zijn van één particulier, waarbij een conflict is tussen de verschillende mede eigenaren. De verwachting van de gemeente is dat dit soort conflicten in de toekomst meer voor zullen gaan komen.

Gezien de voorgaande constatering, blijkt dat het vGRP en de verordeningen op deze punten nog onvoldoende duidelijk de afbakening van de taken van de gemeente aangeven. Dit raakt ook aan wat de gemeente als serviceniveau wil leveren aan de burger. Kortom wat is het gewenste serviceniveau op deze punten?

Overtollig hemelwater en grondwater

Er is overtollig hemelwater en grondwater waar de eigenaar van een perceel vanaf wil. De volgende keuzes zijn mogelijk:

1. De gemeente lost het in alle gevallen op. De kosten zijn voor de gemeente.
2. De gemeente ondersteunt de eigenaar bij het oplossen van het probleem. De gemeente draagt gedeeltelijk bij in de kosten.
3. De gemeente doet niets, behalve als de eigenaar kan aantonen, dat hij het probleem niet zelf kan oplossen op het eigen perceel en de gemeente hierbij nodig heeft. Dit is minimaal volgens de wet. De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor het verwerken van het overtollig hemelwater en grondwater. Als de perceeleigenaar overtollig hemelwater en grondwater niet kan afvoeren naar naast zijn perceel gelegen oppervlaktewater of te infiltreren in de bodem, dan dient de gemeente het overtollige hemel- en grondwater over te nemen en af te voeren.

Perceelaansluitingen

In de verordeningen ligt duidelijk vast dat de eigenaar het beheer en eigendom heeft van de perceelaansluiting tot aan het gemeentelijk hoofdriool. Dit geldt ook als meerdere percelen een gedeelde perceelaansluiting hebben. In alle gevallen zijn de perceeleigenaren verantwoordelijk voor het oplossen van afvoerproblemen in de perceelaansluitingen. Het probleem met afvoerproblemen bij een gedeelde perceelaansluiting is, dat de ene eigenaar die zegt afvoerproblemen te ondervinden de schuld hiervan geeft aan de andere mede eigenaar en eist dat deze bijdraagt in de kosten om het op te lossen. Dit is dus in hoofdzaak een conflict tussen twee burgers. De vraag is hoe je als gemeente hiermee moet omgaan met een dergelijke situatie, als één van de eigenaren aanklopt bij de gemeente?

Er zijn de volgende mogelijkheden om als gemeente hierop te reageren:

1. De gemeente lost het probleem technisch op en draagt bij in de kosten.
2. De gemeente bemiddelt in het conflict, door middel van het aandragen van mogelijke oplossingen en draagt daarbij deels mee in de kosten (mogelijk oplossing kan zijn om de gedeelde perceelaansluiting om te bouwen naar aansluitingen per perceel).
3. De gemeente reageert door duidelijk en eenduidig de plichten van de eigenaren ten aanzien van de perceelaansluiting te communiceren. De gemeente gaat zich niet mengen in het conflict. Dit conflict dienen de eigenaren zelf op te lossen en als dit niet lukt onderling, dan kunnen zij dit conflict voorleggen aan de rechter.

Verder zijn er de volgende mogelijkheden om te anticiperen op dit probleem:

1. Bij rioolvervangings worden aanwezige gedeelde perceelaansluitingen omgebouwd naar een eigen aansluiting voor ieder perceel. De kosten hiervan komen voor rekening van de gemeente.
2. De gemeente biedt tijdens rioolvervangingen de mogelijkheid om de gedeelde perceelaansluitingen om te bouwen naar een eigen aansluiting voor ieder perceel. De kosten zijn voor de eigenaren van de percelen.
3. De gemeente onderneemt geen maatregelen.

5.3 VOORSTEL STRATEGIE

Overtollig grondwater

Ten aanzien van het overtollig grondwater wordt de volgende strategie voorgesteld:

- De gemeente doet niet meer dan wettelijk minimaal verplicht is. Bij een binnenkomende melding wordt verwezen naar de website van de gemeente, waar informatie voor de burger is te vinden wat hij zelf kan ondernemen.
- De zorgplicht van de gemeente ten aanzien van grondwater is het voorkomen dat grondwater de bestemming van een gebied structureel belemmert. Echter in het vGRP of in andere beleidsnota's ligt niet vast wat de gemeente verstaat onder structurele belemmering. Voorgesteld wordt in de komende planperiode van het vGRP een nota grondwaterbeleid op te stellen, waarin dit wordt vastgelegd. Verder wordt voorgesteld in dit grondwaterbeleid het volgende mee te nemen:
 - Een beslisboom van de te doorlopen stappen zodra een melding van grondwateroverlast of onderlast binnenkomt;
 - Hoe om te gaan als een perceeleigenaar niet anders dan de mogelijkheid heeft om het overtollig grondwater aan te bieden bij de gemeente en er is geen drainagestelsel aanwezig. Drainage gaan aanleggen of toestaan dat wordt geloosd op de gemeentelijke riolering?
 - Hoe om te gaan met het aspect grondwater bij rioolvervangingen?

Perceelaansluitingen

Ten aanzien van de perceelaansluitingen wordt de volgende strategie voorgesteld:

- Het huidige beleid dat de perceeleigenaar eigendom is van de perceelaansluiting tot op het gemeentelijk hoofdriool blijft gehandhaafd. Bepaald wordt of voor de huidige verordening aanpassing c.q. verduidelijking noodzakelijk is op het punt van de plichten van de perceeleigenaren bij een gedeelde perceelaansluiting.
- De gemeente mengt zich niet in het conflict tussen de eigenaren naar aanleiding van afvoerproblemen met een gedeelde perceelaansluiting. De gemeente wijst de eigenaren op dat moment op hun plichten, zoals deze vastliggen in de verordening.
- De gemeente biedt tijdens rioolvervangingen de mogelijkheid om de gedeelde perceelaansluitingen om te bouwen naar een eigen aansluiting voor ieder perceel. De kosten zijn voor de eigenaren van de percelen.

Meten aan de riolering

6

6.1 HUIDIG BELEID

In de planperiode dient voldoende aandacht te worden besteed aan het opstellen van een meetprogramma en de analyse van de meetgegevens.

In eerste instantie dienen vooral de hoofdoverstorten en knelpuntoverstorten (waterkwaliteitsspoor) bemeten te worden. In tweede instantie kan ook gemeten worden om te controleren of de waterstand in het oppervlaktewater niet te hoog komt, waardoor de overstorten niet voldoende kunnen afvoeren. Op termijn kan ook het meten van de waterkwaliteit plaatsvinden (Europese Kaderrichtlijn Water).

6.2 STRATEGIEKEUZE

Ambitie op het gebied van meten

Monitoring van riolering geeft inzicht in het stelsel functioneren. Met dit inzicht worden de nu aanwezige onzekerheden in het functioneren verkleind, waardoor ook de bandbreedte in toekomstige investeringen worden verkleind en daarmee desinvesteringen worden voorkomen. Metingen aan de riolering moeten echter wel kloppen. De gemeente gaat zich inspannen om de metingen betrouwbaarder te maken, zodat niveaus van het water in de riolering beter vastgesteld kunnen worden.

Voor het operationeel beheer van de gemalen wordt door de gemeente Schouwen-Duiveland gebruik gemaakt van een hoofdpst (Aquaview). Met deze hoofdpst heeft de gemeente op dit moment al een belangrijk meetinstrument in handen.

In de kernen Brouwershaven, Oosterland, Kerkwerpe en Bruinisse wil de gemeente meer gaan doen met metingen aan de riolering. De keuze om bestaande meetpunten te gebruiken of dat er uitbreiding van meetpunten plaatsvindt, moet nog gemaakt worden. Ook dient er overwogen te worden welke kernen prioriteit hebben.

Strategie

De keuze voor de strategie zit in welke inspanning wordt geleverd op het gebied van meten. Er zijn verschillende ambitieniveaus van inspanning. In tabel 6.1 zijn de vier ambitieniveaus omschreven die te onderscheiden zijn.

Tabel 6.1: Ambitieniveaus te leveren inspanning meten

Niveau	Omschrijving
1	Het stelselfunctioneren van een volledig stelsel wordt inzichtelijk gemaakt met meten, zowel tijdens droogweer situaties als neerslagsituatie. Een voorbeeld hiervan is Westerschouwen en de binnenstad van Zierikzee.
2	Het stelselfunctioneren wordt voor enkele delen van het stelsel inzichtelijk gemaakt. Actief kijken naar aandachtlocaties (gemalen en randvoorzieningen). In de overstortrapportage wordt de relatie gelegd met regenval en grafieken worden gecombineerd. Een analyse van het overstortgedrag wordt uitgevoerd.
3	Actief kijken naar aandacht locaties (gemalen en randvoorzieningen). Overstortrapportage wordt gepresenteerd in tabelvorm. Data worden opgehaald, gecontroleerd en veiliggesteld.
4	Passief kijken naar meetdata. Data wordt alleen opgehaald indien er op dat moment aanleiding toe is. Recente trendgegevens kunnen bekeken worden met AquaView. Er wordt geen overstortrapportage gemaakt.

6.3 VOORSTEL STRATEGIE

In de onderstaande tabel is per kern het voorstel voor het ambitieniveau weergegeven.

Kern	Ambitieniveau	Meetdoelen
Brouwershaven	3	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in werking randvoorziening. Nagaan of er met de meetdata van het gemaal inzicht wordt verkregen in het functioneren van het gemaal.
Bruinisse	1	<ul style="list-style-type: none"> Stelsel functioneren. Inzicht verkrijgen in de werkelijke afvalwaterhoeveelheden afkomstig van de recreatieparken van Aquadelta.
Den Osse	3	<ul style="list-style-type: none"> Data veiligstellen, controleren en opslaan.
Dreischor	3	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in werking randvoorziening.
Kerkwerpe	1	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in werking randvoorziening. Metingen kunnen gebruikt worden indien er een BRP gemaakt wordt. Met metingen een beeld krijgen over het aangesloten verhard oppervlak.
Nieuwerkerk	4	<ul style="list-style-type: none"> Data veiligstellen, controleren en opslaan.
Oosterland	2	<ul style="list-style-type: none"> Stelsel functioneren. Inzicht krijgen in oorzaak wateroverlast. Inzicht verkrijgen in het functioneren van het watersysteem.
Ouwerkerk	3	<ul style="list-style-type: none"> Overstortgedrag van de overstort nabij de Kreek. Invloed op waterkwaliteit.
Schuddebeurs	3	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in werking randvoorziening.
Sirjansland	4	<ul style="list-style-type: none"> Data veiligstellen, controleren en opslaan.
Westerschouwen	1	<ul style="list-style-type: none"> Metten of de uitgevoerde maatregelen uit OAS Westerschouwen het beoogde effect hebben.
Zierikzee	1	<ul style="list-style-type: none"> Stelsel functioneren. Invloed van Afkoppelen Poortambacht bepalen. Invloed nieuwbouw bepalen. Waterkwaliteit gracht bepalen.
Zonnemaire	3	<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in werking randvoorziening.

Wateroverlast door klimaatverandering

7

7.1 HUIDIG BELEID

Om de mogelijke wateroverlast die kan ontstaan door de klimaatverandering het hoofd te bieden wordt bovengrondse ruimte 'waterslim' ingericht. Als gelijktijdig de bestaande riolering wordt vervangen, zal bekeken worden of het verstandig is om ook de riolering aan te passen. Het tijdelijk bergen van overtollig hemelwater op het maaiveld wordt geaccepteerd.

Het kan altijd een keer harder regenen dan waar op de maatregelen worden gebaseerd. Daarom zal eerst worden vastgesteld of er hinder door extreme neerslag mag optreden in een bepaald gebied en zo ja waar de grens ligt wat als hinder wordt aangemerkt en wat als schade.

Dit beleidspunt heeft alleen aandacht gekregen in de afgelopen planperiode naar aanleiding van klachten over wateroverlast in Kerkwerpe en Oosterland. De wateroverlastproblematiek in Oosterland is opgelost in samenspraak met het waterschap, omdat de oorzaak van de problematiek in het oppervlaktewatersysteem lag.

Er is in de afgelopen planperiode geen beleid vastgesteld wat de gemeente als hinder en wat als schade wordt aangemerkt als gevolg van hevige neerslag.

7.2 STRATEGIEKEUZE GEMEENTE

In het Samenwerkingsverband Afvalwaterketen Zeeland is in 2011 een handreiking opgesteld hoe het rioolstelsel klimaatbestendig gemaakt kan worden.

In deze handreiking wordt de visie verwoord hoe de gemeenten in Zeeland en het Waterschap Scheldestromen omgaan met water op straat, hoe kan worden bepaald of het rioleringsstelsel klimaatbestendig is en welke oplossingsrichtingen er zijn. Op basis van deze handreiking kan iedere gemeente zelf bepalen hoe men dit concreet in de praktijk gaat brengen.

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft geen overzicht in welke mate de rioolstelsels in de diverse kernen klimaatbestendig zijn. Momenteel wordt dit alleen inzichtelijk gemaakt, zodra zich ergens overlast manifesteert of bij geplande werkzaamheden aan de openbare ruimte. Bij rioolrenovaties (relining) wordt niet onderzocht of deze relining een negatief effect heeft op het hydraulisch functioneren van de riolering en daarmee de klimaatbestendigheid.

In het vigerende vGRP is nog geen duidelijke afbakening opgenomen wat een acceptabel niveau van wateroverlast is en hoe groot de kans dat er waterschade ontstaat mag zijn. Kortom welk risico vindt de gemeente aanvaardbaar en tegen welke kosten. Het aangegeven doel "geen waterschade" in de handreiking is niet realistisch en niet realiseerbaar. Er kan altijd een bui vallen die tot waterschade leidt, zeker omdat met de klimaatmodellen wel voorspelling kunnen worden gedaan, maar niet kan worden aangegeven hoe accuraat deze modellen zijn. Kortom er zit altijd een zekere mate van onzekerheid in de voorspellingen.

Voor de komende planperiode 2015–2019 zijn er de volgende mogelijke strategieën hoe de klimaatbestendigheid van de riolering in het beleid geïmplementeerd kan worden:

- Huidige situatie voortzetten en alleen reageren als er regelmatig klachten zijn over wateroverlast.
- Bepalen welk risico de burgers en het gemeentebestuur acceptabel vinden op het optreden van wateroverlast en waterschade en tegen welke kosten. Instrumenten die hiervoor kunnen worden ingezet om deze discussie te voeden zijn:
 - Op basis van metingen aan de riolering het rioleringsmodel valideren en met het gevalideerde model de werkelijke afvoercapaciteit van het stelsel vaststellen en daarmee de klimaatbestendigheid (te beginnen met de kernen Kerkwerpe en Bruinisse).
 - Het in beeld brengen van de bergingscapaciteit op maaiveldniveau met behulp van simulaties van stroming van water over straat bij hevige neerslagsituaties op basis van de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN2).
 - Door middel van risicokaarten een overzicht creëren van de gevoelige locaties in het systeem;
 - Het inzichtelijk maken van de mogelijke knelpunten in het oppervlaktewatersysteem (vooral de waterlopen waarop overstorten van de riolering lozen en die niet tot primaire en secundaire waterlopen horen).
 - Het inzichtelijk maken welke riolering vanuit hydraulisch oogpunt beter niet gelined kan worden (bij relining van riolering neemt de binnendiameter van de buis af en daarmee de beschikbare afvoercapaciteit van deze buis).

7.3 VOORSTEL STRATEGIE

Voorgesteld wordt om in de komende planperiode vast te stellen welk risico op wateroverlast en waterschade acceptabel wordt geacht en tegen welke kosten. Dit risico kan per gebied verschillen. Dit vraagt een maatschappelijk brede discussie (burgerparticipatie), waarbij de ambtenaren van de gemeente input aan deze discussie leveren. Door de ambtelijke organisatie wordt het huidige functioneren van het (afval)watersysteem inzichtelijk gemaakt door middel van risicokaarten. Ten behoeve van deze risicokaarten worden de rekenmodellen gevalideerd aan de meetresultaten en wordt gebruik gemaakt van de resultaten van berekeningen van water over straat op basis van de AHN2. In overleg met het waterschap wordt ook inzichtelijk gemaakt waar er hydraulische knelpunten in het oppervlaktewatersysteem zitten, die van invloed zijn op het functioneren van de riolering. Het doel is om tot een te leveren serviceniveau te komen vanuit de gemeente richting de burgers en bedrijven en dit vervolgens vast te leggen in uiteindelijk het vGRP 2020–2024.

De kern Kerkwerpe wordt als proeftuin aangewezen om ervaring op te doen met het in beeld brengen hoe klimaatbestendig het watersysteem is en hoe dit klimaatbestendiger gemaakt kan worden.

Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem Westerschouwen

8

8.1 STAND VAN ZAKEN

Gemeente Schouwen-Duiveland en waterschap Scheldestromen beheren samen het afvalwatersysteem Westerschouwen. Dit afvalwatersysteem omvat RWZI Westerschouwen, het toeleverende transportsysteem en alle daarop aangesloten rioolstelsels van Scharendijke tot Westerschouwen. Dit kustgebied is een sterke toeristische trekpleister, waarbij in het hoogseizoen de bevolking vervijfvoudigt.

Daarnaast kent het gebied een grote variatie in geohydrologische kenmerken, variërend van de zandige en hoge duingebieden in het westen tot poldergebieden in het oosten.

De RWZI loost op de Oosterschelde en voldoet thans aan alle eisen met betrekking tot benodigde hydraulische capaciteit en zuiveringsprestatie. Het transportsysteem is in beheer bij het waterschap, dat van oudsher het transport van rioolwater tussen de destijds nog verschillende gemeenten verzorgde. Het ruim 30 jaar oude transportsysteem bestaat vanaf Renesse tot aan de RWZI uit een relatief groot vrijverval transportriool. Dit transportriool bevat een groot deel van de aanwezige berging in het totale afvalwatersysteem en is daarmee ook voor de gemeente van groot belang om te kunnen voldoen aan de lozingseisen via de overstorten.

De uitvoering van de OAS is bestaat uit een drietal fasen die zijn doorlopen. Onderstaand volgt per fase een korte samenvatting van de uitgevoerde onderzoeken.

Fase 1: toekomstvisie transportriool

In 2006 is een scenariostudie uitgevoerd als onderdeel van de OAS Westerschouwen. Deze studie was opgestart naar aanleiding van de resultaten van een in het transportriool uitgevoerde inspectie. De belangrijkste vraagstelling van de scenariostudie was de keuze voor handhaven van het vrijverval transportriool of het vervangen door een persleiding, met als consequentie een verlies aan bergend vermogen. De scenariostudie heeft laten zien dat het vrijverval systeem gemiddeld nog 15 jaar mee kan. Het advies was om het transportstelsel goed te onderhouden en zodra dit noodzakelijk was te relinen om de levensduur te verlengen. Daarnaast bleek uit de in 2006 verzamelde meetgegevens (debieten bij RWZI en blokjes op de overstorten) dat het stelsel zich in de praktijk anders gedraagt dan in theorie. Dit laatste punt was aanleiding voor gemeente en waterschap om gezamenlijk een onderzoek uit te voeren in de vorm van een meetproject en modelstudie.

Fase 2: onderzoeken systeemgedrag

In 2007 en 2008 is onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van het afvalwatersysteem in de praktijk, waarbij ook de rekenmodellen zijn gevalideerd. Gedurende ruim een jaar (augustus 2007 – augustus 2008) is in het stelsel gemeten aan gemalen (debiet en waterstand), overstorten en rioolputten (waterstanden) en neerslag. Uit de analyse van de metingen volgde dat de belasting op het rioolstelsel veel groter was dan vooraf aangenomen, zowel tijdens droogweer (DWA) als tijdens regenweer (RWA). Bovendien is, zoals te verwachten viel vanwege de sterke toeristische sector, een sterke seizoensvariatie in de DWA waargenomen. Tijdens RWA was de extra belasting vergelijkbaar met circa 76 ha extra aangesloten oppervlak.

Fase 3: maatregelenpakket en toekomstvisie afvalwatersysteem

In fase 3 van de OAS is intensief gezocht naar de oorzaken van de extra hoeveelheden water die afvoeren via het rioolstelsel. Uit de zoektocht is onder meer naar voren gekomen dat in het gebied een historisch gegroeide verwevenheid bestaat tussen oppervlaktewater, drainage en de rioolstelsels. Lokale ont- en afwateringsproblemen zijn pragmatisch opgelost om zo lokale overlast te beperken. In deze fase is veel aandacht besteed aan controle van debietmetingen, interviews, veldbezoeken en verfijnde modellering van overstorten en gemalen. Hierdoor is gebleken dat de totale omvang rioolvreemd water geen 76 ha is maar ongeveer 34 ha, en in tegenstelling tot wat in fase 2 werd vermoed geen traag drainagewater van campings maar in veel gevallen relatief snel afstromend regenwater.

Desondanks is de consequentie dat in totaal ongeveer 34 ha meer afvoert via het afvalwatersysteem dan waar in eerdere berekeningen vanuit was gegaan. Hiervan is 80 % aangesloten op gescheiden vuilwaterstelsels (inclusief drukriolering). Deze 34 ha komt bovenop de ongeveer 55 ha waarvoor het afvalwatersysteem is ingericht, met als belangrijkste consequentie een aanzienlijke extra emissie via de overstorten, wat een negatief effect heeft op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater.

Aangezien het onhaalbaar en onbetaalbaar is om in één keer een in 30 jaar gegroeide situatie te herstellen, hebben gemeente en waterschap samen een toekomstvisie opgesteld, die richting geeft aan de verbetering van het afvalwatersysteem Westerschouwen.

Toekomstvisie

Voor het afvalwatersysteem Westerschouwen wordt gestreefd naar het voldoen aan de basisinspanning binnen nader af te spreken afzienbare termijn. Hieraan wordt invulling gegeven door het realiseren van duurzame maatregelen, die zorgen voor een vermindering van de belasting van de RWZI Westerschouwen, en waarmee de belasting door overstorten ter plaatse van waterkwaliteitsknelpunten wordt gereduceerd. Hierbij geldt als belangrijke randvoorwaarde dat er voldoende berging en afvoercapaciteit blijft in het oppervlaktewaterstelsel om wateroverlast te voorkomen. De toekomstvisie omvat nadrukkelijk geen 'end-of-pipe' maatregelen als randvoorzieningen, omdat deze wel de knelpunten zouden aanpakken, maar niets bijdragen aan het aanpakken van de onderliggende oorzaken en zorgen voor een grotere belasting van de RWZI. Het verhogen van pompcapaciteiten wordt in dit kader gezien als een tijdelijke maatregel om op korte termijn de basisinspanning te kunnen realiseren, maar op langere termijn blijft de noodzaak bestaan dit te compenseren met verder gaande ontvlechting van hemelwaterstromen en verminderen van rioolvreemde waterstromen.

Concreet betekent deze toekomstvisie dat de focus ligt op:

1. het (weer) ontvlechten van de gescheiden rioolstelsels op locaties waar er waterkwaliteitsknelpunten zijn, en daar waar dit vanuit kosteneffectiviteit het meest aantrekkelijk is;
2. het aanpassen van situaties waar het oppervlaktewaterstelsel onvoldoende ontvangst- en afvoercapaciteit heeft;
3. het (tijdelijk) maximaal benutten van de beschikbare hydraulische capaciteit in het transportsysteem en op de RWZI;
4. "actuele" en "beoogde" situatie vastleggen in een nieuw BRP (Basisrioleringsplan).

De daadwerkelijke maatregelen omvatten zowel beheermaatregelen en investeringsmaatregelen. Tot de eerste categorie behoren het handhaven van het gescheiden aanbieden van hemelwater of het vaker schonen van oppervlaktewater. Tot de laatste categorie behoren het ontkoppelen van hemelwater, het creëren van afvoermogelijkheden voor afwatering of het verruimen van duikers.

Fase 4: gezamenlijke aanpak en prioritering maatregelen

Fase 4 bestaat uit het opstellen van een gezamenlijke aanpak en prioritering van de maatregelen. Bij de uitvoering van de maatregelen ligt de grootste prioriteit op het oppakken van de bestaande knelpunten in het functioneren van het afvalwatersysteem. Concreet betekent dit, dat de volgende prioriteit geldt bij het aanpakken van het rioolvreemd water:

1. Gedeeltelijk ontkoppelen van Westenschouwen en Renesse, gecombineerd met het verhogen van de afvoercapaciteit van de gemalen Westenschouwen en Lage Zoom en van de RWZI om daarmee de knelpunt overstorten in Renesse en Westenschouwen te ontlasten;
2. Ontkoppelen afvoerend oppervlak drukriolering omgeving Scharendijke om het functioneren van het rioolstelsel van Scharendijke te verbeteren en de transportleiding via Ellemeet te ontlasten.

De gemeente en het waterschap hebben samen de hiervoor genoemde maatregelen verder gedetailleerd, geprioriteerd op kosteneffectiviteit en waar mogelijk is al een start gemaakt met de uitvoering. Bij de uitvoering van de maatregelen worden zowel de geleverde inspanningen (beheren en investeren) als de verbetering van de systeemprestatie bijgehouden, zodat de doelmatigheid van de aanpak gemonitord kan worden.

8.2 STRATEGIEKEUZE GEMEENTE

Waterschap Scheldestromen en gemeente Schouwen-Duiveland zijn voornemens om samen in de periode 2015 – 2020 een grote slag te maken met ontvlechting en te zorgen voor een rioolsysteem dat redelijk functioneert. Na deze fase zal een evaluatie plaatsvinden en zal in de daarop volgende 7 jaar worden toegewerkt naar een systeem dat echt toekomstbestendig is in 2027.

Waterschap en gemeente zullen in een convenant vastleggen dat zij gezamenlijk maatregelen zullen organiseren en dat kosten via een nader te bepalen verdeelsleutel zullen worden verrekend. Eventuele meer- en of minderkosten zullen via dezelfde sleutel verdeeld worden. Ten aanzien van de daadwerkelijke realisatie geldt dat op projectniveau afspraken zullen worden gemaakt over de taakverdeling. Uitgangspunt is dat men samen gaat optrekken, maar dat maatregelen bepaald en uitgevoerd worden door de partij die uiteindelijk het beheer voert. Zo zullen maatregelen bij RWZI, oppervlaktewater en/of waterschapsgemalen vooral opgepakt worden door het waterschap en maatregelen in het rioolsysteem en gemeentelijke rioalgemalen veelal door de gemeente.

Overwegingen

Door de gemeente en het waterschap is een intentieverklaring (bijlage 3) ondertekend waarin het voornemen is opgenomen om een definitief convenant te ondertekenen, gelijktijdig met het vaststellen van het vGRP 2015–2019. In de intentieverklaring is onder andere afgesproken dat de gemeente 52 % en het waterschap 48 % in de totale kosten gaat bijdragen voor het uitvoeren van de maatregelen. In de onderstaande tabel zijn de geraamde kosten per fase weergegeven.

Fase	Periode	Kosten riolerings- maatregelen	Kosten maatregelen oppervlaktewater, rioolgemalen en RWZI	Totale kosten
A	2015–2020	€ 12.075.000	€ 2.361.000	€ 14.436.000
B	2021–2027	€ 13.230.000	€ 1.323.000	€ 14.553.000
Totaal	2015–2027	€ 25.305.000	€ 3.684.000	€ 28.989.000

De doelstelling is om voldoende verhard oppervlak af te koppelen, zodat wordt voldaan aan de basisinspanning. Bij het opstellen van het plan is uitgegaan van de meest (kosten)effectieve maatregelen waarbij met name de eerste jaren (tot 2020) een flinke slag gemaakt zal worden. Hierna wordt bekeken wat er gerealiseerd is en hoe effectief dat is geweest. Meten en monitoren is dus een belangrijk onderdeel in het gehele plan.

Als blijkt dat er meer gerealiseerd is dan bedacht was of andersom dan zullen de plannen aangepast worden. De keuze ligt hier dus achteraf. Vooralsnog (de eerste jaren) zijn andere keuzes dan hetgeen nu in het maatregelenplan is opgenomen niet aan de orde.

Als zich kansen aandienen (nieuwe ontwikkelingen, bouwplannen, en dergelijke) kan het effectiever zijn om hiervan gebruik te maken en de in het maatregelenplan bedachte maatregelen niet of anders uit te voeren.

8.3 VOORSTEL STRATEGIE

Voorgesteld wordt om het voorgestelde maatregelenpakket voor het afvalwatersysteem van Westerschouwen uit te voeren, waarbij door middel van meten en monitoren wordt bepaald hoe effectief de gerealiseerde maatregelen in de praktijk zijn.

Het tussentijds aanpassen van de maatregelen is mogelijk, als door nieuwe kansen (nieuwe ontwikkelingen, bouwplannen, en dergelijke) nog effectievere maatregelen genomen kunnen worden.

9.1 HUIDIG BELEID

De riolering van de Binnenstad van Zierikzee bestaat voor het grootste deel uit een gemengde rioolstelsel, waarbij het afvalwater en hemelwater gezamenlijk door één buis wordt afgevoerd. Een deel van de riolering in de binnenstad van Zierikzee bestaat uit historische riolen. In veel gevallen bestaat het riool uit gemetselde gewelven. Op een aantal plaatsen is de riolering in achtertuinen of onder gebouwen gelegen. Op veel plaatsen voldoet deze historische riolering niet meer aan de eisen die hieraan worden gesteld.

Ongewenste kenmerken van de riolering in de Zierikzeese binnenstad zijn onder andere:

- Een deel van de riolering verkeert in een slechte staat. Ten gevolge van lekkages ontstaat instroming van grondwater in het rioolstelsel en kan bodemverontreiniging ontstaan als gevolg van uittredend rioolwater. Op een aantal plaatsen is de riolering (gedeeltelijk) ingestort, waardoor gevaar bestaat voor wegverzakkingen en verstopping (wateroverlast).
- Een deel van de riolering bevindt zich op particulier terrein. Hierdoor wordt het uitvoeren van onderhoud bemoeilijkt. Enkele riolen bevinden zich zelfs onder gebouwen. Bereikbaarheid van deze riolen in verband met onderhoud is zeer moeilijk, waardoor het onderhoud kostbaar is.
- De exacte ligging, diameter en toestand van enkele onder gebouwen gelegen riolen is niet bekend. Reden hiervoor is dat als gevolg van instortingen van diverse riolen het niet mogelijk is om hier video-inspecties uit te voeren.
- Het rioolstelsel in de binnenstad bestaat uit een gemengd stelsel. Eigenschappen van een gemengd stelsel zijn dat er (te) veel (schoon) regenwater naar de rioolzuivering wordt verpompt en dat bij hevige regenval (vuil) rioolwater wordt overgestort op de stadsgrachten. De overstortingen in de stadsgrachten hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

In het vigerend gemeentelijk rioleringsplan is opgenomen dat de gemeente de komende periode van 25 jaar zal investeren in vervanging en verbetering van het rioolstelsel in de binnenstad. Er wordt gewerkt aan een vervangingsplan waarin concreet is aangegeven hoe het rioolstelsel in de binnenstad er over 25 jaar uitziet, welke maatregelen wanneer worden genomen en welke kosten hieraan zijn verbonden.

Voordat een vervangingsplanning kan worden opgesteld is in de afgelopen jaren eerst een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd om de riolering van de Binnenstad beter in beeld te brengen. De belangrijkste conclusies uit de inventarisatiefase zijn:

- De historische riolen hebben over het algemeen een slechte kwaliteit.
- Er is inzicht in welke riolen op particulier terrein een afvoerfunctie hebben en welke riolen alleen functioneren als verzamelleiding voor huisaansluitingen. De eerstgenoemde kunnen theoretisch komen te vervallen zonder dat dit gevolgen heeft voor de werking van het rioolstelsel. Voor de riolen met een transportfunctie moet de afvoer capaciteit van de overige riolering worden vergroot voordat het riool kan komen te vervallen;
- Er zijn afkoppelkansen in de volgende gebieden:
 - Vrije en omgeving;
 - Omgeving Slabberswerf;
 - Omgeving Balie;
 - Parkeerterrein Hoofdpoortstraat;
- De komende 20 jaar zijn er weinig vervangingen te verwachten aan het moderne rioolstelsel in de binnenstad. Maatregelen aan de historische riolering kunnen dus in beperkte mate worden

gecombineerd met vervangingsactiviteiten aan het moderne stelsel.

- Met de herinrichting van de binnenstad is in 2011 worden gestart met de herinrichting van het Havenplein. Het vervangingsplan riolering binnenstad zal in de pas moeten lopen met toekomstige herinrichtingsplannen.

9.2 STRATEGIEKEUZE

Een strategiekeuze is in het vGRP 2010-2014 gemaakt; een beheersbaar riool tegen redelijke kosten.

Als uitgangspunten wordt hierbij gehanteerd dat, indien mogelijk en tegen redelijke kosten, elk pand in de binnenstad zijn eigen huisaansluiting krijgt op het openbare riool in gemeentelijke grond.

Uitzondering op deze regel zijn de riolen die zich bevinden aan de achterzijde van de woningen die, als gevolg van de hoge ligging van de wegen aan de voorzijde van de woningen, in stand gehouden moeten worden (bijvoorbeeld Oude Haven en Havenkwartier). Als gevolg van hoogteverschillen en ligging onder intensieve bebouwing is het standaard saneren van deze historische riolen in deze situaties niet mogelijk. Op enkele plaatsen zal het historische rioolstelsel gehandhaafd blijven. Door hoogteverschillen in het maaiveld en bebouwing is het plaatselijk onmogelijk de huisriolering naar openbaar terrein te brengen. Een voorbeeld is een deel van de Oude Haven Noordzijde; de huisriolering zal via een verzamelleiding in de achtertuinen worden aangesloten op riolering in bijvoorbeeld de 's Heer Arendsstraat. In overleg met bewoners wordt een plan op maat ontworpen.

In het BRP 2014 is gesteld dat het stelsel voldoet aan de basisinspanning; de overstorten via het riool op het oppervlaktewater blijven binnen de normen. Concreet betekent dit dat afkoppelen van verhard oppervlak om deze reden niet nodig is. Voor de waterkwaliteit van het oppervlaktewater echter verdient het aanbeveling deze regelmatig door te spoelen. De genoemde afkoppelkansen in de omgeving van 't Vrije e.o., Balie en Hoofdpoortstraat worden dan ook afgekoppeld.

Juridisch kader (eigendom en zakelijk recht)

De juridische aspecten ten aanzien van de huidige situatie zijn complex.

- Ten aanzien van de eigendomssituatie kan het zijn dat de riolering wordt beschouwd als gemeenteeigendom, waarbij, als gevolg van verjaring, een zakelijk recht kan zijn gevestigd. Anderzijds kan het zijn dat de riolering juridisch wordt beschouwd als particulier eigendom waarbij het niet duidelijk is wie de onderhoudsplicht heeft. Duidelijk antwoord op deze vraag vergt nader juridisch onderzoek.
- De gemeente heeft de plicht om eigenaren een afvalwaterinzamelpunt aan te bieden. In de huidige situatie voldoet het systeem hieraan. Indien de gemeente besluit om dit punt te verplaatsen (vanuit de achterzijde naar de voorzijde van de woning) zal de gemeente als veroorzaker ook de kosten van de inpandige verplaatsing voor haar rekening moeten nemen.
- Bij keuze voor handhaving wordt de gemeente geadviseerd om per particulier eigendom het zakelijk recht te vestigen. Hierbij dient per eigenaar een acte te worden opgesteld. Het kan zijn dat niet iedere eigenaar bereid zal zijn een dergelijk zakelijk recht te laten vestigen. Opgemerkt wordt, dat hierbij ook bekeken dient te worden of er al sprake is van een zakelijk recht op grond van verjaring.
- Een aandachtspunt is het zakelijk recht tussen derden. Een voorbeeld hiervan is de Hoofdpoortstraat. Hier krijgt een deel van het oude hoofdriool de functie van huisaansluitleiding. Deze huisaansluitleiding loopt over meerdere particuliere percelen aan de achterzijde van de woning. Een eigenaar weigert een zakelijk recht op zijn perceel te accepteren ten behoeve van de huisaansluitleiding van zijn burens. Het ombouwen van de huisaansluitleiding naar een nieuwe huisaansluitleiding voor ieder perceel naar de voorzijde van de woning is een zeer kostbare zaak.

Beheer en onderhoud

In de huidige situatie is het rioolstelsel moeilijk bereikbaar en dus ook moeilijk te onderhouden. Moeilijk te onderhouden betekent in dit geval door het plegen van meer inspanningen en dus door het maken van meer kosten. Tevens ontbreekt het de gemeente aan mogelijkheden om te constateren of er (illegale) aansluitingen worden gemaakt op het rioolstelsel.

9.3 VOORSTEL STRATEGIE

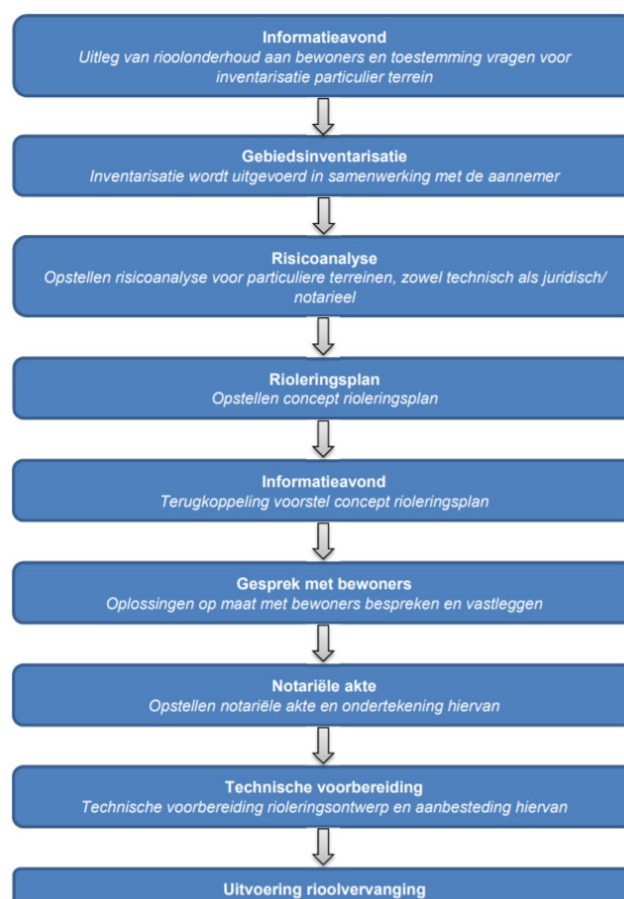
Uitgangspunt voor de strategie is, dat het rioolstelsel in de binnenstad van Zierikzee beheersbaar moet zijn tegen redelijke kosten. Bij de vervanging van de riolering zal per locatie worden afgewogen of het noodzakelijk is om de huisaansluitingen van de panden te verplaatsen van de achterzijde van het pand naar de voorzijde.

Op enkele locatie zal handhaving van het riool op particulier terrein noodzakelijk zijn. Daar waar dit riool redelijk toegankelijk is (beheersbaar), zal dit riool in beheer en onderhoud van de gemeente blijven.

Veel tijd en energie zal gestoken worden in de “oplossingen op maat”. Ervaringen uit de afgelopen jaren leren dat bewoners niet altijd een inzicht hebben in de consequenties van een gemeentelijk riool in hun achtertuin op juridisch en notarieel gebied. Het resultaat is dat bewoners uiterst voorzichtig gaan handelen en een vertaging in de uitvoering kunnen veroorzaken.

Met behulp van een aangepaste procedure zal in het voortraject van een rioolvervanging uitgebreid met bewoners worden overlegd. Uitvoering start niet voordat er overeenstemming is bereikt over riolering op particulier terrein.

Te doorlopen stappen bij project rioolvervanging

10.1 HUIDIG BELEID

De gemeente heeft eind van de vorige eeuw en begin van deze eeuw veel verbeteringsinvesteringen gedaan in de riolering om de aan de gestelde emissienormen te voldoen. Op dit moment wordt door de afdeling Ruimte & Milieu samen met het waterschap een tussen waterplan opgesteld. Hierin worden onder andere de waterkwantiteits- als kwaliteitsknelpunten inzichtelijk gemaakt die aangepakt moeten worden. Op basis van deze knelpunten wordt een maatregelenprogramma opgesteld om de knelpunten op te lossen. Een mogelijke oplossing kan zijn om verhard oppervlak af te koppelen.

10.2 STRATEGIEKEUZE

Het tussen waterplan gaat vooral in op het oppervlaktewatersysteem, maar heeft wel raakvlakken met het rioleringssysteem. Beide systemen maken onderdeel uit van het totale watersysteem en hebben onderling een interactie met elkaar. Beide systemen kunnen dus niet los van elkaar worden gezien. In de praktijk is nu ook zichtbaar dat de gemeente en het waterschap steeds intensiever gaan samenwerken om het watersysteem ook als één systeem te benaderen. Om deze samenwerking vorm te geven is vanuit de ambtelijke organisaties van zowel de gemeente als het waterschap een vast contactpersoon aangesteld.

Tot op heden is het waterplan vooral nog een strategisch plan, dat gezamenlijk is opgesteld door de gemeente en het waterschap en het beleid beschrijft ten aanzien van het stedelijk watersysteem. Het waterplan heeft diverse raakvlakken met het vGRP. De keuze kan zijn om dit zo te laten, echter een goede afstemming tussen beide plannen is belangrijk.

Een optie is om het waterplan niet meer als een strategisch plan op te stellen maar als een tactisch plan onder de paraplu van het vGRP, dat als het strategisch plan fungeert. Hierdoor wordt het stedelijk water geïntegreerd met het rioleringssysteem en daarmee als één te beheren systeem benaderd. Wel dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt met het waterschap.

10.3 VOORSTEL STRATEGIE

Op dit moment zijn er nog geen duidelijke afspraken over de taakafbakening ten aanzien van het stedelijk watersysteem tussen het waterschap en de gemeente. Voorgesteld wordt om in de komende planperiode in overleg tussen de gemeente en het waterschap deze taakafbakening concreet in te vullen. Nadat de taken tussen de gemeente en het waterschap ten aanzien van het stedelijk watersysteem concreet zijn afgebakend, zal in de komende planperiode wordt toegewerkt naar een verdere integratie van het strategische plan op het rioleringssysteem en het stedelijk watersysteem tot één plan voor het totale stedelijke watersysteem. Het vGRP zal dan vanaf het jaar 2020 als strategisch plan een paraplu functie gaan vervullen voor het waterplan als tactisch plan.

Naast het waterplan zijn er ook nog de volgende tactische plannen die onder het vGRP vallen:

- basisrioleringsplannen
- afkoppelvisie
- operationele plannen
- ontwerp- en beheerfilosofie stedelijk water

11.1 HUIDIG BELEID

Om de gemeentelijke watertaken te bekostigen, int de gemeente een rioolheffing. Het geïnde geld met de rioolheffing is gelabeld en mag alleen worden ingezet voor het bekostigen van de gemeentelijke watertaken. De hoogte van de rioolheffing is zodanig, dat alle kosten van de gemeentelijk watertaken voor 100 % worden gedekt door de rioolheffing. Er is één rioolheffing voor alle drie de zorgplichten.

Conform de BBV (commissie Besluit en begroting en verantwoording provincies en gemeenten) is ten behoeve van de vervangingsinvesteringen een spaarvoorziening ingesteld, omdat de voorziening niet negatief mag zijn. Daarnaast is een egalisatievoorziening ingesteld voor "groot onderhoud riolering" en een bestemmingsreserve riolering om grote tariefsprongen te voorkomen.

11.2 STRATEGIEKEUZE

In de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw is veel riolering aangelegd. De levensduur van de riolering is ongeveer 75 jaar. Vanaf 2030 is de verwachting dat er veel vervangingsinvesteringen gedaan moeten worden. De gemeente is nu al aan het sparen om deze vervangingsinvesteringen te kunnen opvangen, zodat de rioolheffing niet ineens heel veel moet stijgen om dit te kunnen bekostigen. Hiervoor is een spaarvoorziening ingesteld waarin het geld tijdelijk wordt opgespaard.

Omdat de huidige vervangingsinvesteringen niet volledig uit de voorziening kunnen worden betaald, worden deze kosten nu nog geactiveerd. Indien onvoldoende wordt gespaard om de voorziene vervangingsinvestering volledig uit de spaarvoorziening te kunnen betalen, nemen de kapitaallasten en daarmee samenhangend de rentekosten toe. Hierdoor bestaat de kans dat de kapitaallasten en steeds groter deel van de totale kosten voor de watertaken gaan uitmaken.

Er zijn de volgende keuzes te maken in de strategie ten aanzien van de financiën:

1. Een zo laag mogelijke rioolheffing realiseren voor op de korte termijn en pas verhogen als de grote vervangingsinvesteringen gedaan moeten worden. Dit zal resulteren in grote tariefsprongen in de rioolheffing per jaar. De investeringen moeten alle geactiveerd worden.
2. Toewerken naar een genivelleerde kostendekking van de gemeentelijke watertaken. Dit houdt in dat de inkomsten vanuit de rioolheffing gelijk zijn aan de jaarlijkse uitgaven, waarbij de rioolheffing nauwelijks daalt of stijgt per jaar. Doel hiervan is om geen kapitaallasten meer te krijgen als gevolg van de vervangingsinvesteringen.

11.3 VOORSTEL STRATEGIE

Voorgesteld wordt om in lijn met het beleid van de gemeente ten aanzien van de financiën het activeren van investeringen zo beperkt mogelijk te houden. Over de komende decennia zal worden toegewerkt naar een genivelleerde kostendekking voor de gemeentelijke watertaken. Dit houdt in dat de spaarvoorziening een zodanige omvang heeft, dat alle vervangingsinvesteringen uit deze voorziening kan worden betaald. Op dit moment is het gespaarde bedrag nog onvoldoende om de piek in de vervangingsinvesteringen te kunnen opvangen, waardoor investeringen geactiveerd moeten worden. In de komende planperiode wordt in samenspraak met de gemeenteraad bepaald op welke wijze en binnen welke periode er naar toe wordt gewerkt, om geen activering van vervangingsinvesteringen meer plaats te laten vinden.

Uitgangspunt is dat de inkomsten uit de rioolheffing voor 100 % de kosten van de gemeentelijke watertaken dekken. Het doel is om voor de komende vijf jaar de in het vigerende vGRP geprognosticeerde stijging aan te houden (deze stijging is exclusief inflatie), zodat vanaf 2020 de rioolheffing alleen nog hoeft te stijgen in verband met de inflatie bij een gelijkblijvend aantal verbruikseenheden. De verwachting is dat de rioolheffing dan voldoende hoog is om de piek in de vervangingsinvesteringen te kunnen opvangen die vanaf 2030 gaat plaatsvinden, met of zonder activatie van de vervangingsinvesteringen. In het huidige kostendekkingsplan is bij de bepaling van de rioolheffing rekening gehouden met rentelasten als gevolg van de activatie uit vervangingsinvesteringen.

12.1 HUIDIG BELEID

In 2013 is door de gemeente de "Notitie Burgerparticipatie 1.0" opgesteld, over de inspraak, beleid, besluitvorming en betrokkenheid van burgers en gemeenteraad. Deze notitie is opgesteld in opdracht van de gemeenteraad om de betrokkenheid van de raad en de burgers bij voorbereidingsprocessen te vergroten. De inzet is om de positie en de rol van de raad en de burgers in elke fase van een proces of procedure duidelijk(er) te krijgen.

Het begrip burgerparticipatie krijgt bij veel gemeenten steeds meer betekenis in het perspectief van de netwerksamenleving. Dit betekent dat de burgers en organisaties zich betrokken voelen, partners worden bij de aanpak van maatschappelijke problemen en opgaven en nauw samenwerken met de gemeente.

Belangrijkste aanbeveling is om de burgers en organisaties als gemeente in een vroeg stadium actief te betrekken bij diverse processen en beslissingen.

Aangezien de hiervoor genoemde notitie vorig jaar is opgesteld, zijn de aanbevelingen nog niet volledig ingebed in de organisatie. De betrokkenheid bestaat uit een inspraakavond voor omwonenden, waar ze hun wensen ten behoeve van de inrichting van de openbare ruimte kunnen aangeven. Verder bestaat de communicatie vooral uit het informeren van de burgers wat de gemeente gaat doen.

12.2 STRATEGIEKEUZE

De gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater zal als onderwerp niet breed in de belangstelling staan bij de burgers. Men staat er weinig tot niet bij stil als alles goed functioneert en de zichtbaarheid is over het algemeen ook niet groot. De belangstelling neemt toe als er werkzaamheden in de directe omgeving worden uitgevoerd en die tijdelijk hinder kunnen veroorzaken.

Vanuit de cluster Communicatie bij de gemeente is aangegeven, dat er behoefte is aan meer focus op de communicatie naar de burger in het voortraject en de nazorg bij uitvoering van projecten. De communicatie tijdens de uitvoering van de projecten wordt als goed ervaren.

Voor de strategie wordt uitgegaan van twee sporen:

- communicatie over het vGRP
- communicatie van de afzonderlijke projecten die voortvloeien uit het vGRP

Hieronder worden de hoofdlijnen voor het communicatietraject genoemd. De strategie wordt later uitgewerkt in een concreet communicatieplan.

1. Communicatie over het vGRP

Bij de algemene communicatie over het vGRP zal de focus voornamelijk liggen op:

- Het belang van een goed functionerend rioolsysteem.
- De noodzaak van het ontkoppelen hemelwaterafvoer.
- Het beheersbaar houden van de kosten.

De doelgroepen voor de algemene communicatie zijn alle huishoudens en bedrijven van Schouwen-Duiveland.

2. Communicatie afzonderlijke projecten die voortvloeien uit het vGRP

De drie genoemde punten bij algemene communicatie keren ook steeds terug in de communicatie van de afzonderlijke projecten. Bij de communicatie van de afzonderlijke projecten die voortvloeien uit het vGRP zijn per project steeds drie momenten van communicatie:

- het voortraject
- de uitvoering
- de nazorg

Voortraject

In het voortraject gaan we de direct betrokkenen in het plangebied tijdig informeren over de plannen. Hierbij gaan we ook kijken of er gelijktijdig met de werkzaamheden ook eventueel andere wensen van de bewoners met betrekking tot de inrichting van de omgeving meegenomen kunnen worden.

In het geval er tijdens het project ook ontkoppeling van het hemelwater plaatsvindt, moeten de bewoners ook uitgebreid geïnformeerd worden hoe omgegaan moet worden met hemelwater in de wijk.

Uitvoering

Tijdens de uitvoering houden we de bewoners op de hoogte van het verloop van de werkzaamheden.

Nazorg

In de nazorg is het belangrijk om na een project te informeren bij de bewoners hoe het is verlopen en wat mogelijke verbeterpunten zijn.

In wijken waar het hemelwater is losgekoppeld moeten bewoners met enige regelmaat geïnformeerd worden hoe ze hier mee om moeten gaan. Ook is het in deze wijken belangrijk om nieuwe bewoners te informeren over het gescheiden rioolstelsel.

Onderzocht moet worden of voor de adressen met een gescheiden rioolstelsel een signaal in het GBA kan worden gemaakt zodat nieuwe bewoners van zo'n adres middels een signalering actief informatie toegestuurd krijgen.

12.3 VOORSTEL STRATEGIE

Voorgesteld wordt om in de komende planperiode in overleg met het cluster Communicatie een concreet communicatieplan op te stellen op basis van de twee genoemde sporen in paragraaf 12.2. In overleg met het cluster Burgerzaken worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de bewoners, die gaan wonen in een wijk met een gescheiden rioolstelsel, geïnformeerd worden over hoe zij moeten omgaan met overtollig hemelwater.

Laan van St. Hilaire 2
4301 SH Zierikzee

Postadres:
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee

T (0111) 452 000

gemeente@schouwen-duiveland.nl
www.schouwen-duiveland.nl